

kazandıran Elif Yılmaz Ergezen’i kutlarken birkaç eleştiri dile getirmek istiyorum. Bu eleştirilerden birincisi, kitapta bir hayli yazım yanlışının olması. Okuyucuyu rahatsız ediyor kitaptaki yazım yanlışları. İkinci olarak, yazardan kaynaklanan cümleler üzerine eleştirim. Kitabın 7. sayfasında, “Bayağı küçüktüm: beş, altı olsa gerek.” diyen yazar, henüz arada bir zaman diliminin geçtiğini belirtmemişken, 13. sayfada, “Belki henüz çocuk olduğumu, belki de on iki yaşındaki bir çocuğa sır vermemin...” demekte. Yine, 22 sayfada şöyle bir cümle yer alıyor: “Altının işlenmesi esnasında hiçbir detay(ı) (İ:E) kaçırmamak için en küçükleri olan ben dâhil **insan** babamın yanına giderdik.” Bu cümledeki

insan kelimesi bence fazla. Üçüncü olarak da, çeviri üstüne bir-iki cümle söylemek istiyorum. Sayfa 24’deki yedinci satırdaki “kımırıyordu”, sayfa 66’dan sonradan ikinci satırdaki “*Kouyate bu meyvelerden yoksun bırakıldığında eminim ki midesi **bir tık** daha küçülüyordu.*” cümlesindeki “bir tık” ve sayfa 134’deki 12. satırdaki “-Ne kadar da ağır abilersiniz!” cümlesindeki *ağır abi* kelimelerine takılmadan edemedim.

Tashih hatalarının ikinci baskıda düzeleceğinden emin olduğumu belirterek, özellikle Afrika ve Asya kökenli yazarların kitaplarının dilimize kazandırılmasının çok önemli bir uğraş olduğunun altını çizmek istiyorum.

BİLDİĞİN HAYAT / ELEŞTİRİ

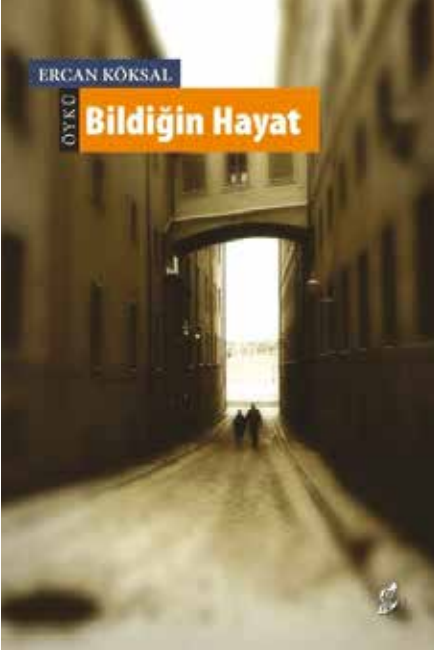
Şadi KOCABAŞ

Manevi oğlu Şadan Gökova-lı diyor ki, “*Halikarnas Balıkçısı hikâyeyi, bir oturluk yazı diye tanımlardı. O’na göre hikâyeye, bir oturuşta yazılır ve bir oturuşta okunabilirdi.*

Peki, okuyucu için de öyle mi? Bir oturuşta okuyabilir miyiz gerçekten? Okuduğumuzu varsayalım,

bir hikâyenin içinden okuyunca çıkıp gidebilir miyiz? Bu soru aklıma, okuduktan sonra orda bırakıp gidemeyeceğimiz ve bizimle beraber yaşama dâhil olacak sorularla yakamıza yapışan öykülerin yazarı Ercan Köksal’ı ve onun, *Bildiğin Hayat* adlı hikâye kitabını getirdi.

Kelimelere sığdıramadıklarını, başı ve ortası olan belki; ama sonu genellikle olmayan bir kurmaca oyununa taşıyıp, okuyucunun ve hatta kendisinin oyunun akışı içinde bir yorumlama varmasını bekleyen; bu süreçte

Ercan Köksal, *Bildiğin Hayat*,
Okur Kitaplığı Yayınları, 2015

kendini de, okuyucuları da düşünme ve hissetmenin sınırsız yolculuğuna terk eden bir anlatım yöntemi dene-yen Köksal, hikâye kahramanlarını da, bir tarafı alabildiğine özgürlük, öteki tarafı kendi yazgısıyla baş başa bırakılmışlık arasında, iğreti bir yerde bekletiyor.

Yazar metinlerini çoğunlukla beklenmeyen, şaşırtıcı bir sonla bitirdiği için, okuyucu hemen her metnin bitiminde, bu kendi başına kalakalışı yaşıyor. Her sonun aslında yeni bir başlangıç olduğundan yola çıkan yazar, aslında hikâyelerinde bir olay anlatmak derdinde değil. Kafasını kurcalayan ve belki şu dakikalarda bile henüz ayrıştıramadığı düşün-

sel ve duygusal çıkmazları getiriyor önümüze.

Ercan Köksal hikâyelerinin bilinen ve sınırları çizilmiş anlatı biçimleri arasındaki yerini belirlemekte zorlanabiliriz; çünkü her birinin ayrı bir kurgusu var. Olay hikâyeciliği örneklerine de rastlıyoruz, kesit hikâyelerine de. Bu ikisine de uymayan örnekler de çıkıyor karşımıza. En doğrusu, yazarı bir ekole sığdırmaya çalışmamak olmalı.

Köksal'ın hikâyelerinde, köyde cereyan edenler dışında *mekân* kavramının önemli bir ayrıntı olarak kullanılmadığını görüyoruz. Köy anlatımlarında ise mekân, sadece geniş plânlar hâlinde.

Zaman unsuruna gelince, *Bildiğin Hayat*'ta yer alan hikâyelerde zaman, insan zihninin anlamaya alışık olduğu bir düzen içinde akıyor; ayrıca anlatıların hangi tarihe, hangi saate yönelik olduğu öne çıkan bir ayrıntı değil. Bu öykülerde yaşananlar, yaşamın her yerinde ve her zaman olagelen türden. Bir zaman kesiti atamak, ek bir değer ifade etmiyor...

Klasik hikâyelerde yazar, bakış açısını hissettirmekle, öykü kadrosuna ve okuyucuya nasıl bir izlekten yürümeleri gerektiğini sezdirir. Ercan Köksal'da kimi hikâyeler yer yer sezdirmeyi aşan dinî, ahlaki ve insani öğretiler kıvamında iken, kimilerinde okuyucu herhangi bir pencereye yönlendirilmiyor, sürüklenmiyor.

O türden hikâyelerde son cümlede bile hem yazarın hem de kahramanların aklından geçenlerin gerçekte ne olduğuna dair bir çıkarımda bulunmuyoruz. Hayal edebiliyoruz belki.

Marcel Proust, yürürken karşılaştığı bir tanıdığının başını hafifçe öne eğmesinden bir sayfalık yazı malzemesi çıkarırmış. Ercan Köksal da, sıradan insanları, günlük olayları ele alıyor; ama sıradan insanlar ve olaylardan sıradan olmayan yorumlar çıkarmamızı bekliyor.

Görüp dokunduklarımızın arkasındaki hikmete dikkati çekiyor ve bütün bunları, hayatın kıyasında bir yerlerde ve gerilime sokmaksızın, bir ironi, bir latife içinde aktarıyor.

Yazarın hikâyelerindeki doğallık, retorikğin önünde. Metinlerde ağır tasvirler, alegorilere bürünmüş mesajlar yerine, basitleşmeyen bir duruluk hâkim.

Daha hokkaya divitini daldırmadan önce, okuyucuyu ve kahramanları şaşırtmaya elverişli sonlar tasarlayan Köksal, okuyucuda, birkaç hikâyeden sonra, “*Bakalım hangi finalin kaosu içinde bırakılacağım bu kez?*” duygusu oluşturuyor. Okuyucunun böyle bir ön yargıdan kurtulabilmesi için, yazarın hikâyelerinde mutlaka bir *arka plan* tablosu yaratma endişesinden uzaklaşması anlamlı olabilir. En azından, beklenmedik kapanışlar sadece son cümlelere sınırlanmadan, en başından itibaren

hikâyenin genel akışıyla birlikte karakterlerin davranış eğimlerinde azar azar hissettirilebilir.

Hemen bütün hikâyelerinde, yazarın kendi bakış açısı ve yaşam hikâyelerinden aktarmalar var. Oysa başkalarının da bakış açılarını görmek, onların yaşamlarına da tanıklık etmek, okuduklarımıza zenginlik katabilir.

Metinler kimi *1. tekil şahıs*, kimi de, *3. tekil şahıs* ağzından naklediliyor. Asıl oyuncu çoğunlukla yazarın kendisi. Hikâyeleme *doğrudan anlatım* yoluyla yürüyor. Bu bir tercih olmakla birlikte, günümüz hikâye okuyucusunun, olay kahramanlarının iç konuşmaları yani bilinç akışlarının metne yansıdığı hikâyeleri daha merak uyandırıcı bulduğu söylenebilir. Gerçi yazar, tümüyle klasik *tahkiye* yöntemini izlemeyip, zihnini okumamıza arada bir izin verse de bu tercih kitabın geneline yayılmış değil. Yazarın kaleminin, zihnini okuyabildiğimiz hikâyelerinde daha işlek olduğunu da belirtmekte yarar var. Örneğin, *Gönül Muhasebesi An...* iç konuşmalarla oluşturulmuş başarılı bir hikâye örneği.

Anlatmanın bir yöntemi de göstermek (tasvir etmek) şüphesiz... Edebiyatta gerçekçilik akımıyla birlikte büyük ilgi gören ve fakat günümüz roman ve hikâye yazarlarının seyreltilmiş hâlde kullanılan bu yöntemi Köksal da yer, kişi ve mekân ak-

tarımlarında nadiren kullanıyor. Kişileri, eşyayı ve mekânı *tasvir* etmek-tense, *tahlil* etmeyi tercih eden yazar, buna karşılık, köy tasvirlerinde gerek gerçekçilik, gerekse estetik bakım-dan üst düzeyde bir çizgi yakalıyor.

Yazarın, Brecht'in önyak olduğu *yabancılaştırma efekti kuramını* ciddiye aldığını gösteren örnekler var. Yerleştirdiği beklenmedik geçişler ve bitişlerle, hikâyenin sürüp giden eğlendirici, dinlendirici, hüzünlendirici, ders verici akışını aniden değiştirip, okuyucuda yaratacağı *katarsis* etkisini en aza indiriyor. Bir farkla ki, Brecht sınıf çatışmalarından yola çıkarak alt gelir grubuna dâhil insan-ları uyarmak amacını taşıırken, Ercan Köksal'ın hedefi, olayların içinde kaybolmanın önüne geçerek, ardın-daki hikmeti, esrarı, alınacak dersle-ri, ölümü, varlık gerçeğinin ipuçları-nı ve mucizeleri çağrıştırmak.

Temiz, duru ve akıcı bir Türkçe kullanan yazarın kelime seçimlerin-

de titiz davrandığı, uzun, ağdalı ve süslü cümleler kurmak yerine, oku-yucuyu yormayan, berrak ve kısa cümleleri tercih ettiğini görüyoruz. Diyaloglar bir köyde geçtiğinde de, o yöreye ait şivenin gerçeğe en ya-kın formda aktarıldığını söyleyebi-liriz. Köylülerin Anadolu'nun orta kesimi insanı ağızıyla konuştukları hikâyelerdeki diyaloglarda hemen kendini belli ediyor.

Şiirin ancak, şiir yazmadan yaşa-namayacaksa yazılması gerektiğine inanan Ingeborg Bachmann gibi, ba-şarılı hikâyelerin de yazarını yazma-ya mecbur bırakanlar arasından çıktı-ğını düşünmek sanırız yanlış olmaz. Ercan Köksal'ın hikâyelerindeki heyecan, sıcaklık ve içtenlik; nasıl bir tutku içinde kaleme alındıklarını apaçık döküyor ortaya.

Bu, doğallığı ve şaşırtıcı sonlarıyla okuyanı uzun süre kendinde tutan hikâyeleri içtenlikle öneriyorum.